

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЙСКИ

Брой 13 • год. CV • 16 юли 2026 г. • цена 1 лев / 0.51 €

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СЪПКА“

На стр. 2-3

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ФОНДАЦИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЦЪРКВИ В ИСТАНБУЛ И ОДРИН НА РАБОТНО ПОСЕЩЕНИЕ В СОФИЯ

От 23 до 25 юни представители на Фондацията на православните църкви на Българската екзархия в Истанбул и Одрин бяха на работно посещение в София. Проведени бяха ползотворни срещи с президента Илияна Йотова, с министър-председателя Румен Радев и с Негово Светейшество Българския патриарх Даниил.

Президентът Илияна Йотова прие Дмитрий Йотеф – председател на настоятелството на Фондацията на православните църкви на Българската екзархия в Истанбул и Одрин, членовете на фондацията и църковното настоятелство на българските църкви в Турция, както и Васил Вълчев, генерален консул на Република България в Истанбул.

По време на срещата бяха обсъдени въпроси, свързани с поддържането на църквите, културните паметници и имотите, стопанисвани от фондацията. Председателят на настоятелството Дмитрий Йотеф запозна държавния глава с процеса на реновиране на храмовете, както и с инициативите за сплотяване на общността. Той благодари за последователната подкрепа на президентската институция за Българската екзархия в Истанбул и за българската общност.

Държавният глава припомни, че Българската екзархия е неразривно свързана с изграждането на българската държавност. Тя подчерта необходимостта с общи усилия да се съхранява и развива родовата памет, която трябва да се предава на младите поколения, както и ценността на българския език,

Снимка: Пресцентър Президентство на Република България

история и култура, за да знаят подрастващите своите български корени.

Илияна Йотова акцентира върху необходимостта от съвместни действия на настоятелството и българската държава за укрепването на националното самосъзнание особено сред младите.

Специално внимание беше отделено на нарастващия интерес към изучаването на български език сред българската общност – не само сред децата, но и сред техните родители. Йотова посочи, че младите хора могат да бъдат привлечени да продължат образованието си в българските университети, които предоставят много високо ниво на обучение в актуалната сфера на високите технологии.

По време на срещата с премиера Румен Радев са обсъдени дейности,

насочени към съхраняването и популяризирането на българското културно и духовно наследство зад граница, както и инициативи в подкрепа на българската общност в Турция.

Премиерът даде висока оценка и изказа благодарност за благородната дейност на Българската екзархия, която допринася за развитието на българската православна общност. Той акцентира на огромното културно-историческо наследство на България в Турция, което трябва да бъде запазено за поколенията и подчерта, че наследниците на Българската екзархия в Истанбул имат ключова роля за съхраняването на българската идентичност, езика, културата и духовните традиции сред сънародниците ни в южната ни съседка.

От своя страна председателят на настоятелството Дмитрий Йотеф отбеляза, че Фондацията работи за запазването на българските културни традиции и духовност, които ще бъдат завещани на бъдещите поколения. Той благодари за подкрепата, която правителството оказва на българските общности зад граница.

В рамките на разговора е обсъден имот на Българската екзархия в район Шишли в Истанбул, върху който в момента се реализира мащабен проект за изграждане на търговски, офисен и жилищен комплекс. Румен Радев и Дмитрий Йотеф обсъдиха възможността в рамките на бъдещия комплекс да бъде изграден български културен център. Радев изрази готовност българската държава чрез Министерството на културата и Министерството на туризма, да съдейства за осъществяването на инициативата.

Продължава на 4-а стр.

Снимка: Министерски съвет

ПОКАНА ЗА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СЪПКА“ 2026

На 29 и 30 август 2026 г. (събота и неделя) Община Стара Загора ще бъде домакин на XX юбилейно издание на Националния тракийски фолклорен събор „Богородична съпка“.

Неговата цел е да съхрани и обогати музикално-песенното и танцово творчество, както и да даде възможност за общуване на изпълнители от всички фолклорни области на България.

Отличната организация, богатата културна програма и атрактивните съпътстващи прояви на форума, насочени към малки и големи, успяха да го превърнат в едно от най-очакваните и престижни събития, даващо сцена за изява на таланта на певци, инструменталисти и танцьори от близки и далечни кътчета на България.

Официално откриване на 29 август (събота) в 11,00 ч.

ОРГАНИЗАТОРИ НА СЪБОРА СА:

ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА
СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА
В БЪЛГАРИЯ
ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО
„ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“ – СТАРА ЗАГОРА
КМЕТСТВО СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ
НЧ „ХРИСТО БОТЕВ 1952“
СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ

ПОКАНА ЗА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР- ПОКЛОНЕНИЕ В КОМИТСКОТО СЕЛО СЛАВЕЙНО

Националният тракийски събор-поклонение в комитското село Славейно ще се проведе на 1 август. Тази година поклонението е посветено на 123 години от Илинденско – Преображенското въстание и 130 години от началото на организираното тракийско движение в България.

Традиционни организатори са кметството в с. Славейно, Съюзът на тракийските дружества в България, Тракийският научен институт, Община Смолян, ГПК „Мурджов пожар“, читалище „Съгласие 1883“ и Църковното настоятелство в с. Славейно.

Програма:

1.08.2026 г. (събота)

10:30 ч. – Панихида в памет на загиналите в храм „Св. пророк Илия“, с. Славейно

11:00 ч. – Тържествен митинг

12:00 ч. – Тържествен концерт

17.00 ч. – Народно увеселение

2.08.2026 г. (неделя) – м. Хайдушки поляни

11:00 ч. – Полагане на венци пред гробовете на Пею и Колю Шишманови и паметника на преображенци.

ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА
КМЕТСТВО СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ
СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА БЪЛГАРИЯ
ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“ СТАРА ЗАГОРА
НЧ „ХРИСТО БОТЕВ 1952“ СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ
ВИ КАНЯТ НА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР
„БОГОРОДИЧНА СТЬПКА“ 2026
ПОСВЕЩАВА СЕ НА:
170 ГОДИНИ ОБЩОНАРОДНО ЧИТАЛИЩНО ДЕЛО
130 ГОДИНИ ОРГАНИЗИРАНО ТРАКИЙСКО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ
20 ГОДИНИ НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР
„БОГОРОДИЧНА СТЬПКА“

Националният тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка“ се провежда с подкрепата на Общество за фолклор, РЕКИЦ „Читалища“ – Стара Загора и Общински фолклорен ансамбъл „Загоре“.

ДАТА НА ПРОВЕЖДАНЕ:
29 и 30 август 2026 г. /събота и неделя /.

МЯСТО НА ПРОВЕЖДАНЕ:
Старозагорски бани – национален културен, курортен и балнеолечебен туристически обект, намиращ се на 15 километра северозападно от гр. Стара Загора, в полите на Средна гора.

ЦЕЛИ:

Съхраняване на българските народни традиции и обичаи – извор на непреходната сила на българския корен и дух, носещи посланията на вековната ни култура и бит.

Популяризиране на природния феномен „Богородична стъпка“ и богатото културно-историческо наследство в района на Старозагорските бани.

УСЛОВИЯ ЗА УЧАСТИЕ:

В събора вземат участие:

групи, представящи народни традиции и обичаи – един обичай в рамките до 10 минути.

певчески и инструментални групи, изпълняващи изворен фолклор – до две произведения с обща продължителност до 8 минути.

фолклорни танцови групи, клубове и ансамбли – програма в рамките до 8 минути.

индивидуални изпълнители на народно творчество (до двама от колектив) – до 5 мин. за всеки индивидуален изпълнител.

детски фолклорни, танцови, инструментални и певчески колективи – с обща продължителност до 8 мин.

Участниците в събора – деца и възрастни – се явяват на 29 и 30 август на I и II сцена.

Времетраенето на изявиите не бива да надвишава посоченото в регламента. Организаторите си запазват правото за промени на времетраенето на изявиите, в зависимост от броя на заявките за участие.

Организаторите изготвят програма на събора, в която се посочват дата, час и сцена за явяване на всички състави и изпълнители, подали предварителна заявка до посочения срок (04.08.2026 г.).

При пристигането си в деня на събора – 29 или 30 август – участниците са длъжни да уведомят за това отговорниците на съответните сцени, а 30 минути преди обявения в програмата час на представяне, същите трябва да се явят на съответната сцена. Всички коменданти и организатори на събора носят отличителни баджове.

При евентуално пропускане на реда на явяване от страна на участниците, същите ще се явят или във време, определено им от съответния отговорник на сцената, или в края на предварително обявената програма.

Програмата ще бъде публикувана на официалния сайт на Община Стара Загора, Facebook страницата на Отдел Култура – „Култура и туризъм към Община Стара Загора“ и изпратена на участниците на посочен от тях e-mail или по пощата.

РЕД НА ПРОВЕЖДАНЕ:

29 август

09.00 ч. – Програма на участващите изпълнители на I и II сцена

11.00 ч. – Официално откриване на събора – I сцена
11.30 ч. – Програма на участващите изпълнители на I и II сцена
19.00 ч. – Концерт на ОФА „Загоре“
20.00 ч. – Празничен концерт на Капански ансамбъл гр. Разград

30 август

09.00 ч. – Програма на участващите изпълнители на I и II сцена
Сцените за провеждане на събора са разположени в централните паркове на Старозагорските бани.

НАГРАДИ И ОТЛИЧИЯ:

Всички колективи и индивидуални изпълнители получават сувенир от събора и грамота за участие.

Журито отличава най-добре представилите се колективи с плакет и диплом за принос в съхраняване и популяризиране на традиционната ни култура. Отличилите се индивидуални изпълнители – деца и възрастни, получават медали.

Журито присъжда девет специални награди:

Голямата награда на Кмета на Община Стара Загора за цялостно представяне – плакет и парична премия;

Награда на Кмета на Община Стара Загора за детски състав – плакет и парична премия;

Награда на Кмета на Старозагорските бани – парична премия;

Награда на Община Стара Загора за високи художествени постижения на най-добре представилата се певческа група – плакет и парична премия;

Награда на Община Стара Загора за високи художествени постижения на най-добре представилия се танцов състав – плакет и парична премия;

Награда на Съюза на Тракийските дружества в България – плакет и парична премия;

Награда на Тракийско дружество „Одринска епопея“ Стара Загора – плакет и парична премия;

Награда на РЕКИЦ „Читалища“ Стара Загора – парична премия;

Награда на Зонта клуб Стара Загора – парична премия;

Протоколът на журито с носителите на специалните награди се публикува на официалния сайт на Община Стара Загора, както и на Facebook страницата на Отдел „Култура“ – „Култура и туризъм към Община Стара Загора“ в срок до 3 дни след края на събора. Организаторите се свързват с отличените участници за допълнително уточняване начина на получаването на съответните награди.

За гостите и участниците на събора се организират:

С годините създадената от домакините атракция „Селски двор“ се утвърди като самостоятелна сцена, където гостуващите формации могат да представят извън конкурсната част характерни за региона си ритуали и обичаи. Естествената среда, възможността за приготвяне на изкушаващи кулинарни вкусоти и лакомства и кръшните български хора превърна мястото в един от най-колоритните кътове на събора.

Пленер „Майсторете ръчички, за радост на всички“

Арт работилнички и творчески ателиета за децата – участници и гости в събора

Демонстрация с дегустация на „Бабини рецепти“

Изложение на български традиционни ястия

Народни игри за деца и възрастни

Изложба-базар „Занаятчийска чаршия“

Демонстрация и разучаване на фолклорни танци и др.

„Костюмът от нас, фотоот Вас“ – атрактивен кът за снимки

Викторина с награди – шандна Туристически информационен център

Безплатно организирано посещение на природния феномен „Богородична стъпка“ и др.

Разноските за пътуване, храна и нощувки са за сметка на участниците. Същите могат да ползват наличната хотелска база на Старозагорските бани.

СПА ХОТЕЛ „ИЗВОР“ ****
тел. + 35941112214; 0888892072
уебсайт – www.izvor-hotel.com

СПА ХОТЕЛ „КАЛИСТА“ ****
тел. + 359884 448 289
уебсайт – www.spahotelcalista.com

СПА ХОТЕЛ „АРМИРА“ ****
тел. + 359899171617
уебсайт – www.armirahotel.com

СЕМЕЕН ХОТЕЛ „ЩАСТЛИВЦИТЕ“ ***
тел. + 359895 044 196
уебсайт – www.shtastlivcite.com

ХОТЕЛ „ГРОДИ“ *
тел. + 359889534731
уебсайт – www.hotel-grodi.com

ХОТЕЛ „ЗАГОРЕ“ **
тел. + 359878 939 504

ПОЧИВНА СТАНЦИЯ „МАРИЦА ИЗТОК“ **
тел. + 35941 112 313; 0886611146

ПОЧИВНА СТАНЦИЯ „АВГУСТА ТРАЯНА“ *
тел. + 359884 355 144

ХОТЕЛ „ЛАТИНКА“ *
тел. + 359888 947 964

ХОТЕЛ „ЛЮЛЯК“ ***
тел. + 359888 400 230
уебсайт – www.lilac.bg

Заявки за участие в събора се приемат до **04.08.2026 г.**

ЗАЯВКИ И ИНФОРМАЦИЯ:

Община Стара Загора
бул. „Цар Симеон Велики“ №107
Отдел „Култура“
тел. 042/614 861; 614 863
0887/ 77 69 95; 0887/77 73 89
bogorodichna_stapka@abv.bg

Кметство Старозагорски бани
тел. 04111/ 22 60; 0885/ 901211 –
г-н Станчо Станев, Кмет на Старозагорски бани.
Тракийско дружество „Одринска епопея“ Стара Загора
Ул. „Ген. Столетов“ №30 Стара Загора
тел. 042/ 630 093, 0888/ 490 565

ЗАЯВКА 1

ЗА УЧАСТИЕ В НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СЪПКА” - 29 и 30 август 2026 г.
bogorodichna_stapka@abv.bg

ПОДЧЕРТАЙТЕ ФОРМАЦИЯТА И ПОПЪЛНЕТЕ ИМЕТО ☐ /ако има такава/:
АНСАМБЪЛ
.....
ТАНЦОВА ГРУПА
.....
ГРУПА ЗА НАРОДНИ ОБИЧАИ И РИТУАЛИ
.....
ПЕВЧЕСКА ГРУПА
.....
ИНСТРУМЕНТАЛНА ГРУПА
.....
ИНДИВИДУАЛЕН ИЗПЪЛНИТЕЛ /ТРИТЕ ИМЕНА/
.....
.....
ПРИ ЧИТАЛИЩЕ, ДРУЖЕСТВО, КЛУБ И Т.Н.:
.....
ОТ ГРАД/ СЕЛО
ОБЩИНА
ХУДОЖЕСТВЕН РЪКОВОДИТЕЛ:
.....
АДРЕС /С ПОЩЕНСКИ КОД/
ТЕЛЕФОН /С ТЕЛЕФОНЕН КОД/
МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН И ИМЕ ЗА ВРЪЗКА
.....
E-MAIL
ПРОГРАМА, С КОЯТО ЩЕ УЧАСТВА В СЪБОРА /или имената на песните/:
.....
ОБЩ БРОЙ УЧАСТНИЦИ
ВРЕМЕТРАЕНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЯТА: мин.

ЖЕЛАЯ ДА ПОЛУЧА ПРОГРАМАТА:
ПО E-MAIL
ПОЩЕНСКИ АДРЕС

ПРЕДПОЧИТАН ДЕН ЗА УЧАСТИЕ /АКО ГРУПАТА НОЩУВА/
.....

УЧАСТНИЦИТЕ ЩЕ НОЩУВАТ НА
В ХОТЕЛ

ВАЖНО!!! При желание за участие в „Селски двор“, моля да попълните полето, предназначено за това, като напишете програмата, която ще представите!

ПРОГРАМА, С КОЯТО ЩЕ УЧАСТВА НА „СЕЛСКИ ДВОР“
.....
.....
.....
Заявки за участие в събора се приемат до **04.08.2026 г.!**
Дата: Подпис:

ЗАЯВКА 2

ЗА УЧАСТИЕ НА ДЕТСКИ ПЕВЧЕСКИ, ТАНЦОВИ ГРУПИ И ИНДИВИДУАЛНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ
НА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СЪПКА“ – 29 и 30 август 2026 г.
bogorodichna_stapka@abv.bg

ПОДЧЕРТАЙТЕ ФОРМАЦИЯТА И ПОПЪЛНЕТЕ ИМЕТО ☐ /ако има такава/:
АНСАМБЪЛ
.....
ТАНЦОВА ГРУПА
.....
ГРУПА ЗА НАРОДНИ ОБИЧАИ И РИТУАЛИ
.....
ПЕВЧЕСКА ГРУПА
.....
ИНСТРУМЕНТАЛНА ГРУПА
.....
ИНДИВИДУАЛЕН ИЗПЪЛНИТЕЛ /ТРИТЕ ИМЕНА И ВЪЗРАСТ/
.....
ПРИ ЧИТАЛИЩЕ, ДРУЖЕСТВО, КЛУБ И Т.Н.:
.....
ОТ ГРАД/ СЕЛО
ОБЩИНА
ХУДОЖЕСТВЕН РЪКОВОДИТЕЛ:
АДРЕС /С ПОЩЕНСКИ КОД/
ТЕЛЕФОН /С ТЕЛЕФОНЕН КОД/
МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН И ИМЕ ЗА ВРЪЗКА
.....
EMAIL
ПРОГРАМА, С КОЯТО ЩЕ УЧАСТВА В СЪБОРА /или имената на песните/:
.....
ОБЩ БРОЙ УЧАСТНИЦИ
ВРЕМЕТРАЕНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЯТА: мин.
ЖЕЛАЯ ДА ПОЛУЧА ПРОГРАМАТА:
ПО E-MAIL
ПОЩЕНСКИ АДРЕС

ПРЕДПОЧИТАН ДЕН ЗА УЧАСТИЕ /АКО ГРУПАТА НОЩУВА/
.....

УЧАСТНИЦИТЕ ЩЕ НОЩУВАТ НА
В ХОТЕЛ

Заявки за участие в събора се приемат до **04.08.2026 г.!**
Дата: Подпис:

СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ И МЕСТНОСТТА „БОГОРОДИЧНА СЪПКА”

Старозагорските бани са разположени на 15 км от град Стара Загора в западната част на живописната средногорска котловина. Средната надморска височина на курорта е 360 м, а ограждащите го хълмове, с височина от 600 до 800 м, са изцяло покрити с широколистни и иглолистни гори.

Още преди осем хиляди години тук, край топлия извор се заселват първите хора. Селището, което създават, просъществува с малки прекъсвания близо 2000 години.

През XII в. пр.Хр. върху старата селищна могила отново възниква селище, разрушено и изоставено около VIII в. пр.н.е. При разкопките на селищната могила в центъра на днешния курорт са открити много каменни, кремъчни, костни и медни предмети, които засега са едни от най-добрите образци на праисторическото изкуство в нашите земи, а на 6 км югоизточно от него, в местността „Мечи кладенец“ се намират най-старите медни рудници, открити

до сега в Европа, датиращи от края на V хил. пр.Хр.

През 161–168 г. сл. Хр. главният жрец на новопостроения от римляните град Августа Траяна изгражда до топлия минерален извор голяма и красива баня, а до нея храм на Нимфите – богините на свещените лечебни води. Римските терми, разположени върху площ от 2500 кв.м са използвани в продължение на хиляда години /от II до XII век/, след което били изоставени. През годините на османското владичество върху руините е построена нова баня, която, с известни промени, се използва и до днес и все още поражда със своите размери и архитектурен замисъл.

Воколностите на Старозагорските бани/на един километър от центъра в северна посока/ се намират и красивият природен феномен, наречен „Богородична съпка“. Легендата говори, че това място е използвано от хората за светилище и извършване на религиозни обреди отпреди хиляди години.

Първи тук са правили своите жертвоприношения траките в почит на „Богинята майка“. След тях на това светилище са дошли римляните, славяните и българите – всеки със своите богове и ритуали. След приемане на християнството по тези земи, местността става свято място. Ражда се митът за „Богородична съпка“ заради изключително силното биоенергийно поле и причудливата вдлъбнатина горе на скалите, наподобяваща на следа от човешки крак, в която водата никога не пресъхва. Непосредствено до нея има изграден малък параклис, наречен „Рождество Богородично“.

Районът около „Богородична съпка“ е стара кариера за добив и обработка на различни материали, използвани в строителството на частни и обществени сгради в близкия античен град. На мястото сега има останки от недовършен саркофаг, вероятно предназначен за гробница на богат и знатен жител на Августа Траяна.

ТРАКИЙЦИ С НАГРАДИ ОТ XV-ТО ИЗДАНИЕ НА МЕЖДУНАРОДЕН ФОЛКЛОРЕН ФЕСТИВАЛ „АТЛИМАНСКА ОГЪРЛИЦА“, ГР. КИТЕН

С над 130 годишна песен група „Тракийка“ при ТД „Одринска епопея“ – Поморие спечели специална награда „Златен Вимпел“ за опазване на традиционната култура и високи художествено-творчески постижения

РУСКА ДРАГАНОВА - ХРИСТОВА

На 20 юни 2026 г. група „Тракийка“ към ТД „Одринска епопея“, гр. Поморие с ръководител Дора Арбова и председател на дружеството Ана Тодорова, взе участие в конкурсната програма на XV-ТО издание на МФ „Атлиманска огърлица“, гр. Китен. Мотото на фестивала „Да излеем душата си с музика“ напълно кореспондираше с изпълнението на дамите от певческа група „Тракийка“, които с душа и сърце представиха подготвени за фестивала репертоар в областта на автентичния и обработен фолклор. Певците впечатлиха журито с изпълнението си. Автентичната песен, която представи групата е над 130 годишна, издирена и дадена им от Георги Драганов. Съпроводът на гъдулка от Ангел Ангелов допълнително допринесе за прекрасното изпълнение на песните. Проф. д-р Венцислав Димов – етномузиколог и преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“ специално отбеляза автентичността на изпълнената от певците песен. При награждаването на групата Георги Драганов даде пояснение относно издирената от него песен, която е свързана с тогавашното село Ениджи, Турция, откъдето са тракийските бежанци, заселили се в гр. Поморие. Текста връща изпълнители и слушатели в години, в които нашите деди са се подготвяли за едно от важните събития в живота на човек – сватбата и даровете, които момъкът купува от Едирне, за да дари с тях годеницата си. Песента се изпълнява от група „Тракийка“ с отпяване, както е пъта от тракийските бежанци.

ТД „Одринска епопея“, гр. Поморие с подкрепата на община Поморие и в наши дни поддържа контакт с управата на гр. Ениджи. Всяка година делегация от този град участва

в тържествата по повод 6 май – празникът на град Поморие. През годините на сътрудничество, чието начало е поставено назад във времето, до старото дърво, което е било в центъра на тогавашното село има паметна плоча за дошлите от това населено място бежанци в Поморие. Ежегодно град Ениджи

е посещаван от членовете на ТД „Одринска епопея“, Поморие, а на плочата всеки път певците поднасят цветя в знак на уважение към своите деди. Изпълняват песни, пренасяйки присъстващите в годините назад. И времето там, около плочата, сякаш е спряло.

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ФОНДАЦИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЦЪРКВИ В ИСТАНБУЛ И ОДРИН НА...

Продължава от 1-а стр.

По думите му подобен културен център би се превърнал във важно средище за съхраняване на българската идентичност зад граница.

Фокус на срещата е поставен и върху състоянието на българските храмове „Св. Георги“ и „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин. Обсъдени са необходимите мерки за тяхното поддържане и обновяване. Министър-председателят Румен Радев подчерта, че ангажи-

мента на държавата към съхраняването на духовната и културната връзка с българските общности зад граница ще продължи.

Българският патриарх Даниил прие на 25 юни в Синодалната палата Димитрий Йотеф и членовете на делегацията. На срещата присъстваха и Техни Високопреосвещенства Великогърновският митрополит Григорий, Западно - и Средноевропейският митрополит Антоний, Русенският митрополит Наум, Мелнишкият епископ Герасим – гл. секретар на Св. Синод, както и протодякон Иван Пе-

тков, д-р Александър Смочевски – съветник по каноничноправните въпроси на Българския патриарх и г-н Емил Велинов – началник на Отдел „Протокол“ при Св. Синод.

По време на приема Димитрий Йотеф отпрати покана към патриарх Даниил отново да посети Истанбул и българската общност в Турция. Бе поставен и въпросът с отслужването на богослужения на български език в храмовете в град Одрин - „Св. св. Константин и Елена“ и „Св. Георги“. Сънародниците ни в Турция изразиха надеждата си и желанието си Светият синод на БПЦ да съдейства за назначаването на български свещеник, който да обгрижва духовните нужди на българите в южната ни съседка, както и да се възвърне редовният богослужбен живот в храмовете ни в Одрин.

Патриарх Даниил отпрати благослов и поздрав към всички българи в Истанбул и Одрин, като ги насърчи да бъдат винаги в храма и да участват в духовния живот на Православната ни църква, както и да взимат дейно участие и в духовните тържества в България.

По време на срещата бяха обсъдени

въпроси, засягащи организирането на духовния живот на сънародниците ни в Турция, като патриарх Даниил и митрополитите бяха информирани за проведените през последните години ремонтни дейности в българските църкви, както и организирането на неделно училище за българските деца в Одрин.

В края на срещата патриарх Даниил пожела на Димитрий Йотеф, както и на всички наши сънародници в Турция да бъдат ревностни във вярата си, да помнят българските корени и винаги да бъдат искрени помежду си.

Димитри Йотеф благодари за гостоприемството на българските държавни институции и изрази своята увереност, че сътрудничеството с Българската държава ще продължи.

Снимка: Пресцентър Президентство на Република България

Снимка: БПЦ

ПОКЛОН ПРЕД ПАМЕТТА НА ЗАГИНАЛИТЕ ТРАКИЙСКИ БЪЛГАРИ

ТЕКСТ И СНИМКИ: ДЕЛЯНА КОВАЧЕВА,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СЕКЦИЯ С. ДЪБОВО
ОБЩ. МЪГЛИЖ ПРИ ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО
„ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“, СТАРА ЗАГОРА

На 4 юли 2026 г., по инициатива на нашите приятели от Тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ – гр. Казанлък, представители на Тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора и домакините от Казанлък се събрахме в молитвено преклонение пред паметта на хилядите тракийски българи, загинали по време на Разорението на Тракия през 1913 година.

В Катедралния храм „Свети Йоан Предтеча“ в гр. Казанлък беше отслужена заупокойна молитва за невинните жертви – мъже, жени, старци и деца, прогонени от своите родни огнища, обречени на страдание и лишения по пътя на изгнанието. В обща молитва сведохме глави пред тяхната светла памет, защото паметта за тракийската

Голгота е неотменна част от историческата памет на българския народ и свещен дълг на техните потомци.

След панихидата поднесохме цветя

пред паметника в село Шейново – в знак на признателност и преклонение пред всички, които останаха завинаги по родните си огнища или по тежкия път на бежанството. Пред този паметен знак отново заявихме своята решимост да съхраняваме историческата истина, да пазим жив спомена за страданията на тракийските българи и да предаваме на младите поколения завета на нашите предци.

Разорението на Тракия остава една от най-драматичните страници в българската история. То ни задължава да бъдем достойни пазители на историческата памет, да отстояваме истината за преживяното от тракийските българи и да не допускаме тяхната саможертва да бъде забравена.

Вечна и светла да бъде паметта на загиналите!

Поклон пред тяхната саможертва!

Помним! Пазим ви в сърцата си! Не сте забравени!

ТРАКИЙСКИ ХОР „ЯНИ ПОПОВ“ СЪС ЗЛАТНА СТАТУЕТКА ОТ НФФ „С ПЕСНИТЕ НА ГЕОРГИ ЧИЛИНГИРОВ“

На 27 и 28 юни смолянското село Полковник Серафимово беше домакин на юбилейното издание на Националния фолклорен фестивал „С песните на Георги Чилингиров“. Тази година празникът беше по-специален, защото беше с международно участие, а организаторът – Народно читалище „Отец Паисий – 1926“, отбеляза своята 100-годишнина.

В дните на фестивала Полковник Серафимово събра изпълнители и почитатели на българския фолклор от цяла-

та страна, обединени от любовта към българския фолклор.

Във фестивала участва и Тракийски хор „Яни Попов“ към едноименното тракийско дружество и НЧ „Пробуда 1914“ в Ивайловград. За отличното си представяне талантивите тракийски изпълнители бяха удостоени със златна статуетка.

На всички творци от ансамбъла честитим наградата и им пожелаваме още много други признания и многоброй-на публика!

ИВАН ВАЗОВ – ДРУГОТО ИМЕ НА ОТЕЧЕСТВОТО

176 години от рождението на патриарха на българската литература

АКАД. ИВАН ГРАНИТСКИ, ЧЛЕН НА ЦР НА СДБ

1.

В историята на новата българска литература Иван Вазов е едно от най-ярките избухвания на енергията на българския дух. Жизнеността, устойчивостта, волята и историческата издръжливост на българската расова енергия, потискани през столетията на варварското иго, избликват с изключителна сила у Вазов още в навечерието на Априлското въстание.

Ако Добри Чинтулов е призивната тръба на националното пробуждане, свиреща сбор на всичко патриотично, честно и безстрашно, което е готово да се посвети на отечествената кауза; ако Христо Ботев е първата ярка манифестация на расовото саморазгръщане на българския гений (според блестящото определение на Гео Милев); то талантът на Иван Вазов със сурови рембрандовски краски пресъздава трагизма и заедно с това възторга на епохата, все още живото и жилаво мрачно наследство на робските инстинкти и в същото време – величието на подвига, саможертвата и безстрашието на пробуждащия се български народностен дух.

Още в първите три сбирки на Вазов – „Пряпорец и гусла“ (1876), „Тъгите на България“ (1877) и „Избавление“ (1879) – се усеща систематичният и подчертан стремеж на Вазов да проникне в движещите тенденции на историята, да анализира основните характеристики на епохата, да долови духа на времето.

Поетът се интересува от времето и неговите трансформации у човека. Вълнува го въпросът за човека и неговото движение през и във времето. Изкушава го темата за историята като действаща реалност, събитията като сляп фатум, но и като разсъждаващ личен избор на индивида и народа. В такъв аспект Вазов сякаш постоянно си задава въпроса: неотвратима ли е историческата трагична детерминация на българската национална съдба?

Поетът е постоянно разкъсван между пантеистичния полет на своя дух и парвенюшката действителност, в която е потопен. Вазов се чувства особено омерзен в края на 1876 година, когато наблюдава в Букурещ стихията на еснафското самодоволство, в което тънат някои българи, докато техните братя страдат под чуждия ярем.

Впрочем всеки път, когато Вазов е в чужбина, той разбира с трагична острота драмата на българските политически емигранти. Тя е скръбна, страшна, но и величава. Те не само загиват за свободата на Отечеството, но и с десетилетия и векове изпреварват съзнанието на обикновения българин. Можем дори да говорим, че галванизират това съзнание с героични исторически спомени и видения за блестящо бъдеще.

От друга страна, огромно напрежение възниква между високата моралистична строгост на Вазовите принципи и пълното отсъствие на каквато и да е нравственост и морал в конкретиката на историческите събития. Затова моралистът, художникът (а у него те са в пълна хармония – и тук се налага естественият паралел с големи световни писатели като Юго, Гьоте) Вазов винаги търси упование в историческите примери на величие и храброст или сред природната хармония.

При него те се взаимопроникват и взаимообуславят. Природата е съвършена, прекрасна, а човекът е несъвършен, често грозен и зъл. И само там, където има саможертва в името на националната свобода, има и хармония с природното величие според Вазов. Художникът моралист Вазов не приема безнравствените принципи на века. Не само в Букурещ той усеща духа на разтлеността сред българската емиграция, гордото му сърце се чувства притеснено и в Берковица, и в Пловдив, където живее след Освобождението.

2.

През букурещкия период поезията на Вазов е обладана от особен патос – ярки революционни и остросоциални нотки изпъстрят почти всички негови стихотворения, и което е по-важно – още тогава личи, че Вазов има ясна усещане за своята мисия и за мисията на поета въобще. Според него поетът трябва да озонира, да катализира духовното развитие на нацията, да ѝ помага да се самоидентифицира, да бъде духовен учител, водач, предтеча. И паралелно с одическите тонове, с които възвеличава героите на националноосвободителната борба, Вазов се впуска в остра и безпощадна полемика и с развратителите на народа, с онези, които превръщат философията на преклонената главичка не само в стил и начин на живот, но и в някакъв еталон.

Тук отново се налага паралел с поети като Ботев или Яворов. И при тях откриваме същия принцип на контрастно, антитезисно лирическо изображение. Възвишено – мерзко, героично – страховито, благородно –

низко, красиво – грозно. Полемизирайки чрез поетичната сатира, Вазов осмива не само исторически реални уродливи персонажи от своето време, но и тенденции, начин на мислене, манталитет, светоглед. И ние днес виждаме, че толкова години след написването на тези стихотворения те не само не губят своята актуалност, но звучат и по-свежо.

От Христо Ботев започва опоектизирането на героичното и блестящото му художествено превъплъщение в новата българска литература. При Добри Чинтулов, Георги Раковски, Любен Каравелов, Райко Жинзифов, Никола Козлев, Григор Пърличев откриваме поставянето на темата често пъти декларативно-публицистично, макар и с известна умилителна патриотична приповдигнатост, но не и адекватна като блясък и проникновение художествена интерпретация.

Но именно Иван Вазов е първият български писател, който с такава страст, последователност и художествена пълнота постоянно търси образа на героичното в българската история. Още първата му лирическа сбирка „Пряпорец и гусла“ доказва, че Вазов знае, или по-скоро усеща, че без ярки примери на национален героизъм, без икони не се създава или още по-малко възкресява държава и че такъв народ трудно може да разчита на бъдеще. Младият поет сякаш усеща благородното възвиране на собствената си кръв, когато открива примери на възраждащите се национално достойнство и гордост.

Всъщност първите три книги на Вазов отразяват три фази в разгръщането на пробуждащото се национално чувство, три акта от драмата на възкресението, Рождеството на Отечеството. С тържествени, възторжени, литаврени слова се обръща поетът към своя народ. Стихът е наелектризиран от патос, сякаш величествени видения от миналото придобиват плът, природата оживява, за да облъчи в безстрашие и доблест героя и да го озари със своята хармонична енергия.

Иконизирането на националноосвободителната борба, опоектизирането подвига на нейните главни поборници пронизва лирическото изображение на първите три сбирки на Вазов. Поетът се интересува от могъщия нравствен пример на Ботев, Хаджи Димитър, Волов, Каблешков, Бенковски, Левски и от другите националреволюционери далеч преди да се е зародила у него идеята за „Епопея на забравените“. Главният въпрос, който го измъчва, е: напразни ли бяха тези безценни жертви? Показателно е, че когато говори за саможертвата, подвига, храбростта, доблестта на героите, Вазов винаги търси подкрепа в българската природа.

Можем да говорим за своеобразно поетическо персонализиране, очовечаване на природата – и тя страда, вълнува се, гневи и радва, помага на въстаналия народ. Впрочем това е особеност, характерна за цялото творчество на Вазов. Велика и сурова природа подкрепя жертвата на героя, тя влива у него своите сили и мощ. Затова и голяма част от стихотворенията в „Тъгите на България“ са в одическо-епически стил.

3.

Вазов е от българските поети, които поставят началото на темата за изгнаниците в новата българска литература. Тази тема минава като огнена нишка през българската литература от Освобождението насам. За Вазов, докато има български изгнаници, изгнан е самият български дух. Невъзможно е постигането на национален идеал, невъзможно е хармонизирането на народния живот, докато и един само поборник страда в чужди зандани или заточения. Защото изгнанието черпи, тегли, изсмуква сили, така нужни на нацията за движението ѝ напред. Вазов усеща с болезнена острота трагедията на разпокъсаното Отечество. Още в навечерието на Освобождението и веднага след него започват бедите на България, чието тяло е разпокъсано по прищявката на великите сили.

В „Тъгите на България“ Вазов се докосва до страшния и драматичен въпрос за българската национална съдба. Поетът се опитва да разбере трагиката на тази съдба, да покаже събирателния образ на изтерзания през 500 години варварско иго народ. Този народ е в полет горд и неустрашим, но безчовечна Европа гледа само практическите си геополитически интереси. Нея не я трогват мъките на стенещите под игото славянски народи, а още по-малко на българския.

Разсъждавайки върху неотменното присъствие на скръбта, на горестта, на мъката в разгръщането на българската национална съдба, Вазов се доближава до някои от Ботевите лирически внушения. Стихотворения като „На лирата ми“, „Сабята на Абдул Керим паша“, „Т. Каблешкову“, „Подъл ли е българския народ?“ са ярка илюстрация в това отношение. Най-високи тонове обаче поетът постига в изключителното по своята мощ на вдъхновението стихотворение „Веж““. Вазов не само рисува бездушието на официална Европа към страданията на българите, но повдига и фундаменталния въпрос за морала на века, за това, нравствени ли са принципите, които движат историята на човечеството:

*Млъкнете вие, бедни фалители на века,
във който назовахте свободен човека;
млъкнете с вашата правда, свобода и прогрес,
безумия, с които глушихте ни до днес!
Със нас се не ругайте! От срам се зачервете.
Защо тоз век нищожен велик го вий зовете?
Дали, че в него няма ни робство, ни разврат?
Дали, че ни обсипва със мир и благодат?
Или... че днес изново епохата настана,
която бе видяла Атила, Тамерлана?
(„Вежт“)*

Може би не е излишно да направим паралел между възрожденския патос на Добри Чинтулов, експлозията на възкръсващите национално достойнство и гордост у Ботев и Вазовата поетическа защита на достойнствата на българския народ, благородната му яростна полемика срещу всички онези, които подценяват българите и не виждат тяхното историческо бъдеще.

Ако при Чинтулов имаме опит за поетично възкресяване на легендарната стара слава на България, ако при Ботев виждаме метафоризирането на подвига на героя, при Вазов за първи път родната поезия получава събирателния образ на величието на българския народ. Няма друг български поет, при когото да открием такова дълбоко опоектизиране и толкова фино пластично извайване образа на Отечеството. Затова и Вазов е тъй рязък и полемично възпламенен, когато спори с фалшивия морал на Европа. Затова той отхвърля безнравствените принципи, които движат великите сили в тяхната политика към българския въпрос.

4.

Говорейки за Европа, Вазов внася в новата българска литература още една стратегическа тема – темата за Русия. За него тя е не само вековна мечта, руският народ е не само освободител, брат по кръв и вяра, но това е народът, който най-пряко стои и разбира проблемите на българската национална съдба. Тук са естествени Вазовите високи ноти на уважение, преклонение, любов, възторг, ликуване.

Иван Вазов има болезнено чувство за раздробената цялост на Отечеството. Той посвещава цял цикъл – „Македонски сонети“, на откъснатата от българското тяло скъпа Македония. Духът страда от разделеността. Това обяснява в значителна степен по-късните зигзаги на общественото съзнание, чувството на неудовлетвореност, незавършеност, липсата на цялост, навремени буйна невъздържана решителност, друг път – апатия, вялост, страх. Но през трагически съзвизии и смут поетът вярва, че все пак Отечеството ще постигне своето обединение един ден.

Продължава на 7-а стр.

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ДО ЦР НА СТДБ от Красимир Премянов, председател на СТДБ

Относно: подкрепа на кандидатурата на Илияна Йотова за президент на Република България

Уважаеми членове на Централното ръководство,

През есента на настоящата 2026 г. предстоят избори за президент на Република България. Президентът получава своите властнически правомощия от народа чрез пряк избор (чл.93, ал. 1 от Конституцията), който утвърждава статута и независимостта на президентската институция в системата на държавното управление. Той представява страната в международните отношения (чл.92, ал. 1 от Конституцията) и е върховен главнокомандващ на въоръжените сили. Чрез своя авторитет на държавен глава президентът трябва да създава условия за ефективно функциониране на държавата като умело балансира взаимоотношенията между трите власти – законодателна, изпълнителна и съдебна. В изпълнението на своите функции, той трябва да се ръководи от националните интереси на България и на българския народ. Личността на бъдещия президент, олицетворяваща и единството на нацията, е изключително важна за развитието на страната.

За нас, членовете на тракийската организация, е изключително важно бъдещият президент да познава и отстоява моралните и материални права на тракийските българи.

След възстановяването си през 1990 г. Съюзът на тракийските дружества в България винаги е подкрепял кандидат-президент, в чиято програма приоритет са националните интереси и тракийската кауза. Като президент, вицепрезидент и върховен главнокомандващ Илияна Йотова винаги е отстоявала национално отговор-

на политика и националните интереси, защитавала е моралните и материални права на тракийските българи. Изхождайки от качествата ѝ като действащ президент и върховен главнокомандващ, предлагам:

- да призовем Илияна Йотова да се кандидатира за президент на Република България за мандата 2027–2032 година;
- да заявим готовност за подкрепа на нейната кандидатура за президент на Република България.

В лицето на Илияна Йотова Съюзът на тракийските дружества в България вижда достоен кандидат, който ще провежда национално отговорна политика, ще работи за националните интереси и ще продължи да подкрепя тракийската кауза.

Предлагам ЦР да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

1. СТДБ изразява готовност да подкрепи Илияна Йотова за президент на Република България за мандата 2027–2032 г.

2. Настоящото решение да се огласи чрез Средствата за масова информация и БТА.

С УВАЖЕНИЕ,
КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ,
10 ЮЛИ 2026 Г.
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СТДБ
ГР. СОФИЯ

ТЪЖНА ВЕСТ

На 20.06.2026 г. напусна живота още един добър човек и верен член на дружество „Тракия – 1922“, Крумовград.

ДЕЛЧО КИРЕВ ДЕЛЧЕВ – съгражданин, колега, приятел, учител, офицер, скъп съпруг, баща и дядо, самороден певчески талант, дългогодишен участник в тракийската певческа група, подпомагал идейно и организационно тракийската кауза от самото създаване на дружеството.

Ще го започнем като човекът, който с несломим дух и плам в очите пееше и разказваше за Тракия и Родопите, за героите и традициите на хората, прокудени от родните си огнища. Винаги готов да помогне със съвет, с топла дума и с личен пример, той учеше на родолюбие, достойнство и вяра.

Светъл път в отвъдното, Делчо!

Много кураж и съболезнования на семейството!

От ръководството и членовете на дружество „Тракия – 1922“ – Крумовград

ПРЕДСТАВИТЕЛЕН ЖЕНСКИ НАРОДЕН ХОР ПРИ ТД „ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“ – СТАРА ЗАГОРА СТАНА ЛАУРЕАТ ПЪРВА СТЕПЕН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ТРАДИЦИОННАТА КУЛТУРА И ВИСОКИ ХУДОЖЕСТВЕНИ-ТВОРЧЕСКИ ПОСТИЖЕНИЯ

Представителният женски народен хор при Тракийско дружество „Одринска епопея“, с художествен ръководител Петко Танев и председател на дружеството Цанко Аганасов, заедно с децата от Вокална група на VI Основно училище „Свети Никола“ – Стара Загора, взеха

участие в XV Международен фолклорен фестивал „АТЛИМАНСКА ОГЪРЛИЦА“, гр. Китен. За отличното си представяне те станаха лауреат първа степен за опазване на традиционната култура и високи художествени-творчески постижения и им беше присъдена специална награда „Златен Вимпел“.

Ръководителят на състава маестро Петко Танев получи ДИПЛОМ за най-добър музикален педагог – за заслуги в съхранението и разпространението на българските фолклорни традиции, събрали мъдростта на вековете.

ИВАН ВАЗОВ – ДРУГОТО ИМЕ...

Продължение от 6-а стр.

Постоянните антитези на чувствата, състоянията и мислите са не само и толкова плод на диалектичната нагласа и мощ на Вазовия талант, но и резултат от драматичното историческо развитие на българската национална съдба. В „Македонски сонети“ това ярко се откроява в „Не даваме я!“, „Орфеева лира“, „Пред Беласица“, „Срещу Атон“ и „Черното знаме“. Поетът често се обръща към легендата, баладата, историческата приказка. В представата, в реещото се въображение, в енергията на фантазията той облича поетическите образи и възпява лирическите

си видения, както е например в „Крале Марко и пушката“, „Татунчо“, „Либен и планина“, „Самодивска дружка“. Тук е концентрирана огнената стихия на народното творчество – от езическото ехо до християнската митология, от апокрифите до поддържащите живо националното самосъзнание легенди, песни, приказки, поверия. Можем да говорим за баладичност на реалистичното и реалистичност на баладичното. Фантастичното е омагьосана реалност, реалността зазвучава като магическа фантастика. Разбира се, в „Пряпорец и гусла“, „Тъгите на България“ и „Избавление“ докосването до възвишения лик на природата е

подчинено на главната задача – събуждане на националното самосъзнание и възпламеняване на националното достойнство. И природата участва в припомнянето на историческото величие на българския дух (както е в „Новонагласената гусла“, „Отмъстител“, „Волентиринът“ и пр.). Неслучайно някои от Вазовите стихотворения стават веднага песни (както впрочем е и при Чинтулов, Ботев, Стамболов).

Вазовият патос е патос на расово пробуждане. Легендарното му стихотворение песен „Де е България?“ представлява в този аспект тържествен възпев на Отечеството, прекрасна, наивна, великолепна, въздухаща ме-

лодия на националните струни, възторжена ода на националната красота:

*Питат ли ме де зората
ме й озряла първи път,
питат ли ме де й земята,
що най-любя на светът.
Тамо, аз щъ отговоря,
де се белий Дунав лей,
де от изток Черно море
се бунтува и светлей;
тамо, де се възвишава
горда Стара планина,
де Марица тихо шава
из Тракийска равнина,
там, де Вардар през полята
мътен лей се и шуми,
де на Рила грей главата
и при Охридски вълни.
(„Де е България?“)*

Продължава на 8-а стр.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Вania ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, акад. Иван ГРАНИТСКИ, Искра ЧЕРНЕВА, д-р Динко СТРАНКИ, Хубен СТЕФАНОВ;
Тодор КОРУЕВ Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67; Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светла ЧЕРНОГОРОВА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат) Златка МИХАЙЛОВА и Анаета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовград).

Израчайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ИВАН ВАЗОВ – ДРУГОТО ИМЕ НА ОТЕЧЕСТВОТО

Продължение от 7-а стр.

5.

Глобалното послание на Вазов в първите му три лирически сборки е, че само в резултат на огромни усилия, страдания, жертви, кръв ние се самоопределяме като народ, изтръгваме се от небулозата на националния мрак, от безпаметното съществуване в условията на игото. Много важни са предисловията на Вазов към неговите първи книги. Там той излага своето разбиране за мисията и ролята на поета:

„Великата драма, която се разиграва днес на възток, е едно събитие толкоз извънредно, толкоз велико, щото очите на всичкият свят са вторачени към Балканския полуостров – театърът на тая кървава и отчаяна борба между цивилизацията и варварщината, между свободата и тиранията, между кръста и полумесеца.

Всеки следва с внимание и с интерес различните фази, които приема тя; всеки народ, според интересите си, които са преплетени в нея, или според националните възрения, много или малко се вълнува. Владетелите се безпокоят за бъдещето; дипломатите се потят; политиките буйно разискуват; журналистите пишат; капиталистите се страхуват; деспотите се мръщят; робите въздишат или се възпламеняват; поетите се вдъхновяват...

И наистина, каква храна за духа в тия събития, какъв материал за въодушевлението, какъв простор за фантазията!...

От една страна, гледаш много хора, цели народи, че вдигат светият пряпорец на свободата и проливат кръвта си на бойните полета за своето човешко право; от друга – милиони беззащитни, оковани чловеци, които пъшкат в тежкия хомот, или мъченически гинат под неумолимият ятаган на една варварска, на една азиатска орда, която вътре в пет века още не е утолила бясната си жажда за християнска кръв; гледаш злочести жени, девойки и дечица, които се дават в кръвта си, или се задушават в адските пламъци; слушах техните отчаяни плачове и вопли, които стигат до небесата, но които не покъртват каменните души...

Да, трагедия мрачна, трагедия действителна, но която ние не познаваме във всички ъ ъ ужас, за която доста се писа, много ще се пише йоще и пак няма да се доизкаже и при споменът на която идущите поколения ще треперят!“ (Предисловие към „Пряпорец и гусла“)

Самият Вазов споделя пред Иван Шишманов, че е изпитал много силното влияние на Ботевите и Стамболовите стихотворения върху своите бунтовнически песни.

Но всичко, което поетът пише до „Епопея на забравените“, е само подготовка за изригването на неговия лиро-епичен талант в истинската му дълбочина и мащабност.

С „Епопея на забравените“ Вазов не само разискря пламъка на националното самочувствие и гордост, но и галванизира вярата ни в историческото бъдеще на нацията, тласка духа в други, по-високи орбити. Нека си спомним какво е времето, в което Вазов пише своята „Епопея“. Изминали са само няколко години от Освобождението, но величавият пример и делото на национал-революционерите са забравени. Оцелелите поборници в огромната си част скитат немилни-недраги, изтласкани от държавното управление на чевръста класа на парвенюта и новобогаташи, които със зъби, нокти и лакти се докопват до депутатски, министерски и други сладки места около държавната трапеза.

И в Берковица, и особено в Пловдив Вазов с ужас забелязва, че българското общество все повече започва да страда от липса на идеали. Като в някакъв кошмарен сън то потъва все повече в парвенюшката стихия на битовизма и първоначалното натрупване на капитал. Може би в един миг самият поет започва да съжалява, че не е спял като своя собствен

герой дядо Йоцо, за да не вижда кошмара на днешния ден, а да живее само с идиличните и благородни спомени от миналото.

Вазов изключително силно и болезнено усеща тази трагична за българското общество липса на идеали и затова се насочва към светлите ликове на канонизирани в народната памет поборници и националреволюционери. Рисувайки образите на Паисий, Левски, Бенковски, Братя Миладинови, Раковски, Кочо, братя Жекови, Каблешков и т.н., поетът дава на българското общество цел, нравствен пример, историческа перспектива.

„Епопея на забравените“ напомня гигантските фрески на Микеланджело в „Страшен съд“. Перото на поета оживява батални сцени – геройството и подвига, краткотрайното опияняване от свободата, ужаса на насилието, отчаянието и покрусата, саможертвата и почти есхатологичната вяра във върховния смисъл на тази жертва пред усещането за бъдещия слънчев лъч на Освобождението.

Отделните стихотворения всъщност са подчинени на строга система. Извайвайки образите на героите, Вазов постепенно изгражда архитектурата на цялостния храм на българската свобода. Когато говори за Паисий, той пресъздава жив образ на благородното безумие (а всъщност това е висшето прозрение) на националното самоосъзнаване. Впрочем Вазов често използва думите лудост, безумие, безумство, когато се опитва да претвори неумолимия образ на величието и геройството. Дори слепецът Колчо от финала на романа „Под игото“ е великолепно и страшна метафора на проглеждането. От Паисий според Вазов започва проглеждането на българския народ.

*И кат някой древен библейски пророк
ил на Патмос дивий пустинника строг,
кога разкривал е въз гладката кожа
тайните на мрака и волята Божя,
той фърли очи си, разтреперан, бляд,
към хаоса тъмний, към звездния свят,
към Бялото море, заспало дълбоко,
и вдигна тез листи, и викна високо:*

*„От днеска нататък българският род
история има и става народ!“
(„Паисий“)*

С одата за Паисий Вазов дава пластически израз на свързващата тема за словото и делото в българската национална революция. Словото е енергия, то се материализира и се превръща в действие. Това е характерно по принцип за Българското възраждане, а особено ярко проличава в навечерието и по време на Априлското въстание. Като образи от антична трагедия израстват Левски, Бенковски, Раковски, Каблешков, Братя Миладинови. Рисувайки трагичните последни мигове на братя Миладинови в тъмницата, Вазов разгръща пред нас величието на духовната жертва.

В стиха сякаш прозвучава дивната песен на легендата. Светлите личности на братя Миладинови в слово и дело показват българското самоосъзнаване на собствените род и език. А безпримерните смелост, дързост, храброст и самоотверженост на братя Жекови реабилитират българското самочувствие след вековете робско търпение. Дори смъртта на героите получава някакво странно обаяние, тя е осветена от несъкрушима вяра, както е при смъртта на Кочо. Природата става не само фон на драмата, а жив участник. Тя съприживява, страда, съчувства на българската храброст. Словото, което посяват будителите, националреволюционерите в жадната за познание, в стремящата се към светлината и свободата българска душа, се превръща в дело.

А извайвайки образа на Апостола на българската свобода Левски, Вазов постига най-високото вдъхновение, най-високия патос. Тук виждаме неподражаеми екстаз от пластическото възсъздаване образа на светеца на българската революция, една грандиозна метафора на събуждането на българския дух.

Това е апотеозът на героичното у националната воля, самоотвержената вяра като религия, пробуждането на един народ и възкресението на славните му исторически традиции. Най-сетне тук имаме възплътеното във величавия миг на духовното проглеждане изригване на расовата и националната мощ, която предчувстват още Паисий и Софроний, плеяда от самоотвержени националреволюционери и народни будители – самият Левски, Бенковски, Волов, Караджата, както и дейците на църковноосвободителната борба – митрополитите Иларион Макариополски, Иларион Ловешки и Авксентий Велешки. В „Левски“ и в „Опълченците на Шипка“ (както и в „Бенковски“, „Паисий“ и „Раковски“) Вазов рисува звездния миг от българската история, който ни реабилитира като нация, достойна за модерните европейски традиции. „Епопеята“ на Вазов е изключително мощен нравствено-патриотичен енергичен пробив в мрака на следосвободенския лотофагиен разгул. „Епопеята“ е облъчване с чистата, девствената, кристалната светлина на възвишените национални и социални идеали, които само 7 – 8 години преди това ни изтръгват от бездната на безсъзнателността като народ и племе.

Разбира се, могъщият талант на Вазов показва и другата страна. Срещу подвига стои падението, срещу възторга – покрусата, срещу доблестта – предателството. Възсъздавайки диалектичното многообразие и драма на раждащата се българска свобода, Вазов провижда (безпогрешната му художническа интуиция го подсказва) някои от основните причини за продължаващата след това през десетилетията и столетията трагика на българската национална съдба. Над омерзително пълзящото и обхванато от нетърпимо зловоние предателство, което дава само елемент от българския манталитет, гордо се възправя ренесансовата фигура на Раковски, който е друга, много по-висока нота от българската характерология:

Твоят живот целий беше един блян!

Ти гледаше бледен в бъдещето скрито.

Ти се вреше дръзко в миналото срито

и оттам влечеше кат победен знак

векове от слава, затулени в мрак,

за царе, юнаци вълшебни преданья;

обраснали с плесен старинни сказанья;

твоят орлов поглед вгледаше навред

от българска слава останки безчет

и в тъмна ни древност, бездънна провала,

ти вкарваш смело вселената цяла.

Нищо невъзможно за теб не оста.

Ти даваше образ на всяка мечта.

На неми загадки, сфинкси безответни

предлагаше твоите въпроси заветни;

историята, мракът, времето, редът

не значеха много в големият ти път...

(„Раковски“)

Непосредствено след Освобождението, когато младото българско общество е все още в кипежа на еуфорията, на опиянението от стоварилата се сякаш от небесата свобода, възникват и започват да зреят и някои разложителни процеси. Срещу здравия патриархален морал на огромната част от народа се изправя циничната и бездушна философия на бързо разрастващата се каста от новобогаташи, избуяли като плевели в смутното време на последните години на робството.

Могъщата творческа лира на Вазов, от една страна, претворява по неподражаемо наивистичен начин неподправеното народно чувство, стабилните патриархални устои, обхваща параметрите и лъченията на цялата българска духовна вселена – храбростта на героите и техния възвишен дух; срамежливата невинност на девойките и зашеметяващата им вътрешна красота, изразена пак чрез хармонията на народното творчество; стоицизма на българската майка, нейните издръжливост и вяра, удивителната ѝ способност да носи върху крехките си плещи самото оцеляване на рода, племето, Отечеството.

От друга страна, чувствителната соци-

ална мембрана на Вазовата лира ни показва как патриархалните достолепност и хармония биват разяждани от вирусите на трагични нравствени деформации. Духът на поборниците за национално освобождение е изместен от търгашеския дух. Гечинмекът изтласква твърде чевръсто патриотичното чувство, идеалите на националреволюционерите Раковски, Левски, Ботев, Каравелов набързо са заменени с практичната филистерска философия на битовото задоволяване, еснафското самооблъщение, бакалската психика, конформизма, службогонството.

Моралът на големия поет остро се противопоставя на зловещата подмяна на ценностите. И колкото по-възторжено е отношението на Вазов към божествените излъчвания на българската природа, толкова по-рязък и остър става той в социалните си пейзажи, макар че тук точното определение е не пейзаж, а филипика, гротеска, словесна карикатура. Несъмнено най-наситената с ярък изобличителен социален патос творба на Вазов е стихотворението „Елате ни вижте!“:

*С тоз вик ме среща, изпраца по пътя,
по кръчми, по хижи – ума ми размътя.
Отбивам се в селското бедно жилище:
картина плачевна душа ми покрътя!
„Елате ни вижте!“*

*Под – гола пръст! Смрад, дим, стени
окадени,
тъмничен въздух; в полумрак потопени
човеци и дрипи... На също гноище
лежи скот и стопан, духовно сближени.
„Елате ни вижте!“*

*Зла бедност! Неволя! Души затъпели,
набърчени булки, деца застарели;
къс ръжено тесто в пушливо огнище
загрява се там за гърла изгладнели.
„Елате ни вижте!“*

7.

От Христо Ботев и Иван Вазов започва великата и страшна традиция големите имена в новата българска литература да са не само ярки таланти (в художествено-естетичен смисъл), но и народни будители, духовни водачи на своето Отечество, глас и съвест на епохата. Засилването на социалните мотиви в поезията на Вазов след 1885 г. бележи разгръщането на ерозиращи обществената тъкан тенденции. И поетовата лира като извънредно чувствителен камертон отбелязва трагичните социални резонанси. Но авторът на „Епопея на забравените“ и „Сливница“ противопоставя на развратителите на здравия народен морал не само величавите примери от миналото, не само безстрашието и подвига на поборниците за национално освобождение. Той непрекъснато привлича погледа на обществото към хармоничната необятност на българската природа, към посланията на народното творчество и фантастичното многообразие на фолклора, на народните носии, на обичаите, песните, легендите, приказките, апокрифите, обредите, та дори и суеверията, кристализирали не само като социокултурни факти, но и като неподражаемо национално духовно наследство.

Иван Вазов търси истинските нравствени опори, върху които да стъпи българското общество в навечерието на новия век. Той знае, че народ, който се надява на добро бъдеще, трябва да има обединяваща национална кауза, вдъхновяваща национална идея; че трябва да възпитава младите и подрастващи поколения в дух на обич към собствената отечествена традиция; че трябва да работи за изграждане на координатна система от устойчиви морални и естетически ценности.

Ето защо отрано художническата фантазия и съзнание на Иван Вазов са изкушени от предизвикателството да създава стихотворения, посветени на малки деца. През 1883 г. в Сопот по поръчка на Д. В. Манчов твори една малка сбирка стихотворения за деца.

Продължава в следващия брой